

Vlastislav
Toman



MŮJ ŽIVOT

S ÁBÍČKEM

✓
Let's

Vlastislav Toman

MŮJ ŽIVOT S ÁBÍČKEM

V letu, 2015
Druhé vydání, elektronické první

OBSAH

Jak jsem možná zachránil ABC	11
Utajený vzor	12
Byla to bomba!	15
Posezení U čísla 1	17
Ábíčko oklamalo svět	18
Střídání na kapitánském můstku	20
Čtenářský sraz ABC a můj sen	23
Od Hluboké po Kuňku	27
Srazové drobničky	35
Začalo to Tabulkovou akcí	38
Období zájmových klubů ABC	41
Jak jsme prozradili vojenské tajemství	44
Než odstartoval Gagarin	46
Rodina klubů se rozrostla	50
Foglar a já aneb Co nás spojovalo	55
Třináct bobříků a důkazy odvahy a všestrannosti	74
Důkazy Plamenů a Cest	76
Období Vernovských her	79
Třináctý a osmašedesátý	81

Proč se vařil redakční guláš	83
Bez šrámů jsme neprošli	84
Old Shatterhand a Vinnitou v ABC	87
Jak jsme se stali televizními hvězdami	90
Konstruktérská kancelář ABC	97
Vynalezli jsme sportovní odvětví – minikáry!	103
Druhé mistrovství nám propršelo	106
V tropických podmínkách	107
Jubilejní 5. mistrovství ČSSR minikár 1972	110
Rozmáčené 6. mistrovství ČSSR	113
Stanice mladých techniků a přírodovědců	115
Můj „králík v rukávu“	118
Plno přátel v zahraničí	120
Nejvíc s Frösi z NDR	122
Od Vaillanta k Pifovi	124
ABC dostalo děčka	129
Vystřihovací přílohy	136
Rozhodli věrní čtenáři	141
Knihovnička ABC	143

Speciály ABC	146
Krok za krokem	155
Jubilejní X. s obálkou	158
Moje raketová špionáž	160
ABC čtrnáctideníkem!	162
Nešťastný šťastný 13. ročník	165
Komiksem o Leninovi!	166
Jubilejní patnáctý (a oddíl ABC)	169
Redakční posezení	171
Dosáhli jsme vrcholu! Skutečně?	173
Jubilejní 20. ročník plný proměn	178
S cenou jsme hnout nemohli	180
Plný šuplík metálů	185
Jubilejní 30. ročník	189
Dívej se, čti, dělej	190
Kino Ponrepo ABC	193
Normálně, nikoli však normalizačně	195
Praktická dívka	199
Dům dětského a mládežnického tisku SSM	201
Ročník personálních změn	204
Boj o český kreslený seriál	209

Na scénu přicházejí Kulišáci	212
Český komiks 20. století	215
„Kultovní sci-fi komiks“ 20. století,	217
Strážci – vzpomínání na chlapecká léta	219
Strážci mají své následovníky	226
Osamocený patriarcha	231
Lví stopou (aneb pokus o kluby)	234
Jubilejní ročník, avšak rok poslední	240
„Neviditelná ruka tržního hospodářství“	243
Barbie přichází	247
Přepřahání koní	252
Přece jen doslov	259
Dívej se, čti, dělej!	261
A CO BYLO DÁL	263
Z redakce do redakce	265
Život s ábíčkem nekončí	267
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA	268
Těšíme se na vás na stránkách www.vletu.cz	295

ISBN (PDF) 978-80-87791-27-1
ISBN (ePub) 978-80-87791-28-8
ISBN (mobi) 978-80-87791-29-5

Vlastislav Toman, 2015
Štefan Švec, 2015

***Jako kluk jsem začal číst časopis Mladý hlasatel
a po válce pochopitelně i jeho následovníka Vpřed.
Někdy tou dobou jsem si říkal, že by bylo fajn
jednou také dělat takový časopis pro děti.
Prý se sny mohou splnit, ale člověk se musí přičinit.
Mně se to povedlo, i když cesta k tomu lehká nebyla.***

Pravděpodobně jsem nevytvořil ani nepřekonal žádný rekord, i když jsem - obrazně řečeno - na jedné židli „seděl“ třicet pět let. Domnívám se, že v novinářské branži se sotvakdo zabývá shromažďováním údajů, které by k podobným rekordům mohly vést. Ostatně je mnoho lidí, kteří vydrželi nepřetržitě pracovat v jednom podniku i více než třicet pět let. Třeba jsou mezi nimi i novináři.

V mém případě snad stojí za pozornost, že jsem v časopisu ABC po třech letech vystřídal židli redaktorskou za šéfredaktorskou a zůstal na ní dvaatřicet let. Když vyjdu z toho, že tyhle řádky dopisuji v předvečer svých sedmdesáti pěti let, pak jsem téměř polovinu dosavadního aktivního života strávil v redakci ábíčka. Tak už odedávna říkali svému časopisu *ABC mladých techniků a přírodovědců* jeho čtenáři, s nimi pak i rodiče a další dospělí příznivci, a zvykli jsme si na to - a rádi! - i my, kteří jsme v redakci pracovali. Musím však připomenout, že na Slovensku a částečně i na Moravě se říkávalo ábécéčko.

Pravdou je, že já jediný jsem v redakci „přežil“ od samého zrodu časopisu, tedy od jejího vzniku v říjnu 1956, až do února roku 1992, kdy jsem přešel mezi seniory. Tak si v našem novinářském syndikátu zvykli říkat novinářům-důchodcům. Nikoho to nic nestojí, ale novinář-senior zní hezky, že?

Vraťme se však do onoho roku 1956. Měl jsem za sebou celkem pět let služby v armádě. Téměř dva roky jako základák u spojovacího praporu v Písku a pak tři roky v redakci Rudé zástavy, novin tehdejšího 1. vojenského okruhu. To jsem se pro změnu stal důstojníkem-novinářem s hodností poručíka a v redakci vedl tzv. oddělení kulturně osvětové práce. Byli jsme tam celí dva redaktori, já coby voják a kolegyně civilní novinářka.

Rudou zástavu proslavil především spisovatel a humorista Miloslav Švandrlík ve své knize Černí baroni, včetně jejího filmového zpracování.

vání. Přiznávám, že jsem kdysi byl moc zvědavý, jak se s touhle etapou svého života Švandrlík vypořádá – a jak se mnou! Všeobecně se ví, že u pracovní technického praporu byl a skutečně sloužil na Zelené hoře u Nepomuku. Odtud také začal do Rudé zástavy posílat své veršované a satirické dílky, redakce mu za otištění posílala nějaké honoráře, takže měl aspoň přílepkování k zoldu. Myslím však, že si cenil daleko víc toho, že kvůli svému dopisování do vojenského tisku a díky mé pomoci se občas dostal z kasáren do Prahy. A snad i proto jsem se neobjevil mezi figurkami, kterými se Černí baroni hemží.

A tak už jen poznámka na okraj. V oněch letech 1953-1956 v Rudé zástavě publikovali i jiní, dodnes známí lidé, jako třeba spisovatel Arnošt Lustig nebo před pár lety zemřelý humorista Gabriel Laub (psal i do ABC). Ale pracovaly tam nebo aspoň přispívaly i další osobnosti, vzpomínám si například na redaktora Jiřího Lapáčka, pozdějšího ředitele nakladatelství Albatros.

Oněch pět let v zeleném už mě tenkrát přestávalo bavit, začal jsem tedy uvažovat o odchodu do civilu. Jenže odejít z armády dobrovolně, když je člověk důstojníkem z povolání, to nebývalo zrovna jednoduché. Ale napomohla mi změna na postu nejvyšším, neboť byl odvolán z funkce ministr obrany Čepička. Kromě toho se začalo hovořit o zrušení okruhových novin (vedle Rudé zástavy to byla Dukla u 2. vojenského okruhu, čili Morava a Slovensko, a Vítězná křídla u letectva). Podal jsem si tedy žádost o propuštění, a když jsem byl „shora“ telefonicky dotázán, zda mám vojenský byt a místo v civilu, slíbili, že mi vyhoví. Vojenský byt jsem totiž neměl a místo také ne, ale raději jsem řekl, že práci mám.

Naštěstí mi kolegové z redakce časopisu Věda a technika mládeži (VTM), kde jsem zrovna začal zkoušet své autorské štěstí, dali v hodině dvanácté tip. Prý se má začít vydávat nový časopis pro děti, ať se zkusím zeptat na Ústředním výboru Československého svazu mládeže (ČSM) - a ono to vyšlo! Bodejť by ne... Podle tehdejších požadavků jsem byl správný kádr, vždyť jsem přicházel z armádních novin, byl v komunistické straně (KSČ), měl novinářskou praxi a navíc i technické vzdělání - vyšší průmyslovou školu elektrotechnickou v Plzni.

JAK JSEM MOŽNÁ ZACHRÁNIL ABC

Dozvěděl jsem se, že nový časopis se bude jmenovat *ABC vědy a techniky*, a bude to měsíčník o třiceti dvou stranách tištěný na barevném ofsetu. Ne, nepletu se, skutečně se počítalo s tímhle názvem. Jenže v čase, kdy jsem se „loučil“ s armádou – vyřizoval formality a vypisoval kádrové dotazníky, někdo z funkcionářů ÚV ČSM přišel s tím, že se název bude plést s Vědou a technikou mládeži. Což byla, bohužel, pravda. Řekla mi o tom Boženka Kábrtová, tehdy pracovnice ideologického oddělení ČSM, kam jsem právě přinesl vyplněný dotazník kvůli přijetí. Titul ABC se mi moc líbil; správně vystihoval zaměření časopisu na vědu, techniku a přírodu – vždyť děti ve škole také začínají abecedou, jako cestou k poznávání psaní a čtení.

V tom myšlenkovém fofru mi najednou hlavou bleskl nápad: „Co kdyby se časopis jmenoval *ABC mladých techniků a přírodovědců*? Název je to sice dlouhý, ale stejně bude každý při kupování říkat jenom ABC. A vystihuje to původní zaměření,“ řekl jsem tenkrát Božence Kábrtové, a ta slíbila, že bude informovat „vedení“. Nu, a stalo se! Název byl schválen a oslovení ABC se ujalo, i pozdější ábíčko nebo krajové abecéčko, protože nový časopis byl celostátní. A to byla určitá výjimka, neboť pro slovenské děti časopisy (obsahově i zaměřením shodné s českými) vydávala bratislavská Smena, což byla obdoba pražského vydavatelství a nakladatelství Mladá fronta, kde byla i redakce nového časopisu.

Tou dobou jsem ještě neznal své budoucí kolegy. Jejich přijetí i koncepce nového titulu se projednávaly především ve svazáckých a pionýrských orgánech, což byla běžná praxe. O poslední „požehnání“ se pak postaraly orgány na Ústředním výboru Komunistické strany Československa.

Věděl jsem zpočátku jen to, že nás má být v redakci pět redaktorů a sekretářka a že redakce bude sídlit v budově Mladé fronty v Panské ulici 8. Pak už jsem znal i jména, která mi zase tak moc neříkala, protože za těch pět let v armádě jsem přece jen s „civilem“ ztratil kontakt. Šéfredaktorem se měl stát zkušený novinář Alexandr Jandera, který působil i ve Vědě a technice mládeži, zatímco přírodovědu měl redigovat Jan Čeřovský, jenž svého času řídil časopis Člověk a příroda (tou dobou končil vysokoškolské studium přírodních věd). Grafickou úpravu dostal na starost Sláva Jílek, který předtím dělal časopis Práce pionýrů.

A přímo luxusem bylo, že ABC získalo vlastního výtvarníka, Mirka Lidáka. Ten se později proslavil jako malíř-humorista ve dvojici s Hanušem pod pseudonymem Hadák (což byla složenina z jejich jmen). Naopak techniku jsem měl převzít já.

Takže zbývala sekretářka, a tou se stala Vlasta Buchtová, šikovná a v redakčních záležitostech zběhlá paní středního věku. Musím hned předeslat, že jsem se od ní leccos naučil i pro pozdější práci šéfredaktora.

Mělo nás tedy být šest, ale ještě než jsme se poprvé sešli, už nám stav o jednoho člověka snížili. U onoho Jandery totiž „nahore“ na poslední chvíli našli nějaký zádrhel v kádrových materiálech, neschválili ho coby šéfredaktora, ba ani jako redaktora ABC. Do funkce byl jmenován Honza Čeřovský, že už prý má s šéfováním zkušenosti. A protože zrovna probíhala jakási celostátní akce za snižování administrativních pracovníků, Mladá fronta uvolněné místo vykazala jako úsporu - a nám ten snížený stav na pár let zůstal. Ale ono snižování administrativních pracovníků - včetně aparátu na Ústředním výboru ČSM - mělo vbrzku ještě dohru, jak se zanedlouho ukázalo.

UTAJENÝ VZOR

Sešli jsme se 1. října 1956 u prázdných pracovních stolů ve třetím patře v Panské ulici 8-10 a začali dumat, jak by měl ten nový časopis vypadat. Hlavně to nesměla být Věda a technika mládeži v „dětské“ podobě, která do té doby přece jen trochu zasahovala i do naší věkové skupiny 10 až 15letých. Ale jinak jsme neměli žádného předchůdce, protože přírodovědně a technicky zaměřený titul pro děti v Československu do té doby nikdy nevycházel, ba ani v okolních, takzvaných socialistických státech. Jen v Sovětském svazu měli Mladého přírodovědce a o pár měsíců před naším ABC začali vydávat Mladého technika. Později ještě přibyl třetí titul Modelář-konstruktér. My jsme však měli obě oblasti, techniku a přírodovědu, spojit do jednoho titulu!

Bylo možná štěstí, že já a grafik-výtvarník Sláva Jílek jsme byli odchováni Mladým hlasatelem, ale zejména poválečným Vpředem. Právě třetí ročník Vpředu z let 1947-48 se hodně podobal tomu, co začalo vznikat v našich představách. Nechtěli jsme samozřejmě jenom kopírovat,

ale právě Vpřed nám pomohl najít některé náměty a motivace. Šli jsme se Slávkem dokonce tak daleko, že když se tvořila první hlavička ABC - dnes se říká logo - zvolili jsme psaný charakter písma, podobný tomu, jaký měl kdysi Mladý hlasatel, ale především Vpřed. Měla to být nenápadná připomínka naší návaznosti na krátkou éru tohoto časopisu.

Když trochu předběhnu, už tenkrát jsme přemýšleli o organizování čtenářských klubů, jaké dělal spisovatel Jaroslav Foglar, ale naštěstí jsme to odložili na později, až budeme vědět, jak se nový časopis osvědčí a zda si získá své čtenáře. Ukázalo se, že to bylo správné rozhodnutí, které nás ušetřilo zbytečných malérů „shora“. Jistě by si býval někdo všiml, že se „nějak moc“ podobáme Vpředu, a ten - jak mnozí vědí - do prázdnin roku 1948 dělali Jaroslav Foglar s redaktorem dr. Karlem Burešem. A Foglar se po „Únoru“ podruhé dostal do nemilosti a jeho knihy se přestaly vydávat, dokonce byly vyřazovány i z knihoven. Prý kvůli nežádoucímu skautskému zaměření. Poprvé totiž Foglar skončil za války, tedy za německé okupace, když Mladého hlasatele, kde svou novinářskou dráhu začínal, zakázali nacisté, podobně jako jeho knihy.

Zatímco sekretářka Vlastička sháněla základní vybavení redakce, naše redaktorská čtyřka začala vytvářet obsah a podobu ábíčka. Hned napoprvé mě šokoval Sláva Jílek, když načrtával grafickou podobu stránek, neboť maloval oběma rukama! Ano, správně, dokázal malovat levou i pravou rukou, a někdy dokonce současně. Že třeba měl v jedné ruce černou tužku a v druhé barevnou, je samozřejmé.

Naše další snažení se neslo směrem k získávání autorů a spolupracovníků. Tedy jak lidí písíciích, tak fotografujících a malujících. I když jsme měli šikovného kreslíře Mirka Lidáka, nemohl zvládnout všechno, obrázky z techniky i přírody a volné ilustrace. Kresbám jsme tenkrát dávali přednost i kvůli kvalitě tisku a hlavně méně kvalitnímu papíru. Mirek byl spíš ilustrátor, kreslíř humorných obrázků a zarážek. Já jsem to taky neměl lehké, přestože jsem v Rudé zástavě redigoval i psal různé populárně-naučné materiály. Pro děti se informace musely podávat jinak, a to leckdo z mých autorů kolem Rudé zástavy neuměl. Naštěstí tu byla i nějaká pomoc z redakce VTM, kterou jsem už řadu let odebíral a četl (ještě jako Mladého technika), takže jsem si hledal cestu k jejich autorům. A leckdy nově získaný autor dal tip na

někoho dalšího, takže lidé přibývali. S lecčíms mi pomohli i pracovníci oddělení techniky Ústředního domu pionýrů a mládeže Julia Fučíka (hlavně technické návody) z Prahy Vršovic, takzvané Grébovky. A jen co časopis vyšel, hlásili se další zájemci, a z nich se rovněž někdo vybral – dokonce na mnoho let.

Vyskytla se však i různá překvapení, která nám naši práci někdy komplikovala, jindy zase byla k pobavení. Například jsem zjistil, že už sice pracuji pár dní jako „civil“ v redakci ABC, ale ještě nejsem oficiálně propuštěný ze svazku armády! A tak jsem 6. října 1956, naposledy v uniformě důstojníka (naštěstí jsem se jí hned nezbavil), došel na velitelství 1. vojenského okruhu, abych vyslechl rozkaz o svém propuštění a přijal patřičný doklad. Rudá zástava stejně dlouho nepřežila a bývalí kolegové se většinou rozešli do deníku Obrana lidu a některých vojenských časopisů v Praze, ale i v nižších armádních složkách (tzv. divizní časopisy). Kdoví, kde bych skončil já, kdybych včas neodešel.

Konečně tedy ze mne byl civil i úředně. A měli jsme před sebou první hlavičku (logo) ABC, na které se podílel výtvarník Jindra Kovařík, redigovali a psali jsme články, vybírali fotografie a zadávali obrázky. Už jsme měli představu o rozložení stránek, o rubrikách, a také jsme hned začali připravovat druhé číslo, ačkoliv jsme vůbec netušili, zda se náš start vydaří. Termín byl dost napjatý, první číslo mělo vyjít v lednu 1957 – a také vyšlo!

Jenže v tiráži, kde jsou v každém časopisu jakési základní údaje, už nebyla adresa redakce v Panské ulici, ale na náměstí Gorkého číslo 24, čili „Gorkáči“, jak se dlouho říkalo. Tady v rohovém šestipatrovém domě sídlil ústřední výbor ČSM, a také tuto instituci postihlo již zmíněné snižování aparátu. Celé jedno patro – páté – zůstalo prázdné a svazáci z obavy, aby se jim tam nenastěhoval někdo cizí, koho by se později těžko zbavovali, na patro soustředili redakce dětských a mládežnických časopisů, tedy i benjamínka ABC. Jen početná redakce Pionýrských novin chyběla, pro tu už místo nezbylo. Takže se tu sešly redakce časopisů Mateřídouška, Ohníček, Práce mladých (funkcionářský časopis), VTM a Vedoucí pionýrů. V šestém patře nad námi ještě sídlil Pionýr. Sluníčko se „narodilo“ až o pár let později, právě tak jako další časopisy.

Nám to stěhování ani tak nepřišlo, moc „majetku“ jsme ještě neměli, a tak jsme přesídlili snadno. Bohužel do menších prostor než jsme měli

v Panské, dostali jsme jednu velkou místnost a k tomu úzkou „nudli“. Vydrželi jsme tam sedm let. Ale zpátky k našemu lednovému startu. Byl už za dveřmi a naše nervozita přece jen stoupala. Proběhly první korektury, první náhledy barevných obrázků, montáž...

BYLA TO BOMBA!

Občas jsme měli pochybnosti, zda jsme se vydali tou nejsprávnější cestou. V té době vycházely pro děti ve věkové skupině 10 až 15 let jen dva časopisy, týdeník Pionýrské noviny, opravdu měly novinový formát i tisk, a hlubotiskový měsíčník Pionýr. Oba byly „neplnobarevné“, což přeloženo znamená jen dvě barvy – černou a „pestrou“. Zatímco ABC mělo polovinu ze svých třiceti dvou stránek čtyřbarevných a ostatní dvoubarevné. Tiskli nás na ofsetu v tiskárně Svoboda v Praze na Smíchově stejně jako VTM. V té barevnosti byla tak trochu i naše šance.

Na nový titul se nedělaly žádné nákladné reklamní kampaně jako dnes. Na ABC byl prakticky vyroben jen barevný leták s informací, o čem že nový časopis bude. Byl rozeslán do škol a pionýrských domů, něco i do prodejen tisku. Redaktoři sami vyjeli na několik besed s dětmi. Navíc pak šla písemná informace do škol, které se tenkrát staraly o distribuci časopisů, zejména na malých městech a vesnicích. Byly to takzvané hromadné odběry podporované různými soutěžemi; učitelé nebo školy z toho měli určité peníze podle počtu odebraných výtisků. Pak byl samozřejmě volný prodej na stáncích a běžné předplatné u Poštovní novinové služby (PNS).

Mezitím jsme se dověděli, že v Mladé frontě, a dokonce i někteří lidé z vedení podniku, předpovídají ABC neúspěch. Kdosi měl snad říci, že když se z plánovaného nákladu prvního čísla (ve výši 50 000 výtisků) prodá 20 000 kusů, tak to bude úspěch. O to netrpělivěji a napjatěji jsme proto čekali na den, kdy nám z tiskárny oznámí, že ABC začínají tisknout, abychom přišli na náhled a ke schválení, jak bylo pravidlem.

Plánovaný den vydání byl stanoven na 20. leden 1957 – tak to bylo i v tiráži. Asi dva dny před tímto datem nás z tiskárny zavolali, že večer se s tiskem začíná. Vypravili jsme se tam samozřejmě všichni a byli jsme moc zvědaví, jak se nám naše „dítě“ povedlo. Na špíglu čili zrc-

dle, což byl vlastně zákres všech stránek pro tiskárnu (dnes se říká maketa), i v korekturách, které nebyly barevné, už se dalo leccos vidět i opravit. Ale teď v prostorné hale hučela rotačka a chrlila jeden výtisk za druhým do hromádek, které pracovnice odebíraly na palety. Kolem rotačky chodil mistr Sladovník, který vedl směnu. Tu a tam sám něco seřídil, nebo někomu dal u rotačky příkaz – šlo především o soutisk barev a také samotnou barevnost.

Já jsem už tiskařské stroje z dřívějších let znal, ale jen nebarevné novinové, tady jsem poprvé viděl zrození barevného časopisu - a navíc našeho ABC. Tenkrát bych nikomu nevěřil, že s ním prožiji celých třicet pět let, a ještě mu budu přes tři desetiletí šéfovat.

Sláva Jílek měl jako grafik v tiskárně hlavní slovo, ale připomínek k barevnosti moc neměl a my ostatní také ne. Donekonečna jsme si ty první výtisky prohlíželi a už jsme viděli, co jsme mohli udělat líp nebo úplně jinak. Ale to je normální.

Pokud byste ovšem v tiráži nejen prvního čísla ABC, ale celého prvního ročníku hledali mé jméno, neuspěli byste. Podle tehdejších zvyklostí tam byl uveden jen vedoucí redaktor (titul šéfredaktor se rovněž nepoužíval), grafik, a hlavně redakční rada. To měli být odborníci, kteří by redakci pomáhali připravovat a řídit časopis. Takový byl záměr, ale skutečnost byla jiná. Někteří „radové“ samozřejmě psali články podle svého odborného zaměření, všichni měli číst a připomínkovat rukopisy před zařazením do tisku, hodnotit vyšlá čísla, účastnit se besed, a podílet se na práci redakce. Jak už to bývá, někteří spolupracovali, jiní se jen „vezli“. Popravdě řečeno, nad prvním číslem mi ani nenapadlo, že mé jméno jako redaktora techniky v tiráži není.

V prvním ročníku jsem se tedy prezentoval jen podpisem u článků nebo reportáží, které jsem napsal. A také jako autor scénáře pro první kreslený seriál v ABC – dnes říkáme komiks – s názvem Za tajemstvím hlubin. Příběh byl dobrodružně-naučný a lehce fantastický. Kreslil ho Mirek Lidák. Děťští hrdinové měli symbolická jména Alena, Břetík a Cyril, čili trojka ABC. V závěru ročníku mě vystřídal Sláva Jílek se seriálem Šestka z Hradební, který kreslil Jindra Kovařík. Byl to seriál laděný docela foglarovsky.

Vraťme se však do tiskárny Svoboda k našemu novorození.

POSEZENÍ U ČÍSLA 1

Když jsme učinili zadost i formalitě a dali souhlas k tisku, což znamenalo podepsat se do jednoho výtisku časopisu, sebrali jsme se a šli si sednout do restaurace, která byla na hlavní ulici hned před tiskárnou. Měla pro nás symbolický název U čísla 1. Tam jsme naše novorozeně zapili, aniž bychom se opili, jak tomu bývá u otců, když své narozené potomky oslavují. Ani jsme na to neměli náladu; pořád jsme jen dumali nad časopisem vonícím barvami.

Už jsme nějak věřili, že se časopis prosadí, že nepropadne. Ale naše očekávání bylo překonáno víc, než jsme mohli doufat. Byla to bomba, říkali nám pak někteří z podniku i ze spolupracovníků. V samotné Praze se na řadě stánků, zejména v centru, ABC vyprodalo během hodiny a všeobecně do jednoho až dvou dnů. Remitenda, čili neprodané vrácené výtisky, byla nulová! Ale to jsme se dozvěděli až asi po měsíci z hlášení PNS. Předlouho pak vzpomínal jeden z vrátných v Mladé frontě v Panské ulici, jak ho jeden pán uplácel dvacetikorunou, zatímco cena výtisku byla dvě koruny, aby mu první číslo ABC sehnal. Dvacka, to byl v té době velký přeplatek. Ale on sám časopis neměl. I dopisový ohlas byl výborný, a tak to byla pro nás pobídka, abychom se snažili vydržet. Což se také stalo.

V Mladé frontě po pár měsících, kdy bylo vidět, že oněch plánovaných 50 000 výtisků nestačí, začali pro rok 1958 plánovat zvýšení na 75 000 kusů. Papír byl tenkrát na příděl a o jeho zvýšení se rozhodovalo na nejvyšších stranických a vládních místech. A nám měli dát papíru hned o padesát procent víc! Což o to, my bychom to chtěli – a rádi, už kvůli těm, kteří nám psali, že si ABC nemůžou koupit ani předplatit.

Dopadlo to dobře. Těch 75 000 výtisků pokrylo rok 1958, ale v roce 1959 už jsme měli náklad 110 000 a pro rok 1960 byl zvýšen na 125 000 výtisků. V dalších letech se náklad pohyboval kolem této výše, ale někdy už byla i remitenda, zhruba 5–10 %. Dnes by každý vydavatel nad takovým číslem jásal až do nebe, nám to všem dělalo starosti a hledaly se příčiny, kde jen to šlo. Mladá fronta v oněch dobách měla své inspekory odbytu, čili pracovníky v krajích, kteří se starali o prodej tisku a byli v kontaktu s Poštovní novinovou službou, se školami a domy pionýrů a mládeže (DPM), navštěvovali prodejny tisku a novinové stánky.

Každý měsíc jsme mohli mít čerstvé informace o tom, jak se kde ABC prodává. Od samého začátku jsme na tom byli dobře především na Moravě, kde také byli nejaktivnější čtenáři, ať už v soutěžích nebo i v dopisování s redakcí. V Čechách byla situace rozdílnější. Slabší odběr byl třeba v jižních Čechách nebo v Praze, lepší u Východočechů, zatímco Západočeši patřili k průměru.

Mladofrontoví inspektoři odbytu (byly mezi nimi i šikovné a pohledné ženy) s jejich informacemi a obětavou prací byli nezbytnými partnery šéfredaktorů pro řízení časopisů. S inspektory jsem si už jako redaktor dobře rozuměl a často se s nimi radil, když jsme připravovali nějaké změny nebo akce a soutěže. A těch u nás bylo moc a moc. Jenže zase předbíhám.

Snad bych se měl zmínit, proč si myslím, že ABC mělo takový úspěšný nástup. Podle mého to byl pestrý obsah od zábavně naučných článků a návodů, přes humor, povídky, čtení na pokračování, kreslený seriál (kromě našich původních se poprvé objevil i francouzský pes Pif), soutěže, a také zprávy z činnosti dětí, samozřejmě z pionýrské organizace, ale i ze škol a zájmových kroužků. Zkrátka spousta aktivit a zajímavostí. Řeknete – nic neobvyklého, normálka! Pravda, ale šlo i o podobu ABC, grafickou úpravu, barevnost, textové a vůbec celkové podání. A za zmínku stojí, že jsme se začali dost věnovat právě zahájenému „dobývání vesmíru“, kde spolu od počátku soupeřily jen Spojené státy a bývalý Sovětský svaz. Tenkrát to byla nová a zajímavá záležitost nejen pro děti. A nám se ke všemu povedl nechtěný „kosmický žert“, který bych nazval...

ÁBÍČKO OKLAMALO SVĚT

Ani po tolika letech se tomu nechce věřit, ale shodou okolností jsme na tomto poli přispěli k velké mystifikaci, která souvisela se startem první umělé družice Země, již byl sovětský Sputnik. V roce 1957 se v létě konal v Moskvě VI. světový festival mládeže a studentstva. K této příležitosti jsme vydali jakési „mezinárodní číslo“ a v něm byl obsáhlý článek o přípravách k vyslání prvních umělých družic Země. K článku, podle různých, zejména však amerických podkladů, namaloval výtvarník F.

Škoda celostránkovou ilustraci, jež zobrazovala jednu z možných variant takové družice. O pár měsíců později se v Praze v paláci U Hyberníků konala výstava ke 40. výročí takzvané Velké říjnové socialistické revoluce (VŘSR) v Rusku v roce 1917. Autoři scénáře výstavy se rozhodli, že tam bude s ohledem na kosmickou soutěž obou velmocí i model budoucí sovětské družice. Ale jak by měla vypadat, to nikdo nevěděl. Sověti dle svého zvyku žádné informace dopředu nedávali.

Koho napadlo poslat výstavní výtvarníky pro podklady do redakce ABC, to už ani nevím. Zřejmě kdosi z organizátorů znal to naše červenové číslo s kresbou. Ani já jsem jim nic víc dát nemohl, ale spokojili se i s tím málem a podle našeho obrázku vytvořili kosmickou diorámu – družici letící vesmírem. Když pak první sputnik k výročí VŘSR skutečně odstartoval, Československá tisková kancelář tohle dílko vyfotila a fotografie z výstavy se ocitla nejen na stránkách československých novin, ale šla i do zahraničí. Teprve pak Sovětský svaz vydal oficiální a pravý obrázek své družice. Od naší kresby se lišil především umístěním čtyř prutových antén. Na té naší trčely jako kříž do čtyř stran, sovětský sputnik je naopak měl jako ohon komety.

Nebylo to však naposledy, kdy se nám bezděčně podařilo přinést senzační zprávy z nového vědeckotechnického oboru, jímž se kosmonautika stala.

Ještě z doby, kdy jsem byl ve vojenské redakci, jsem znal švýcarský časopis Interavia (vycházel v několika jazykových mutacích) a nám se kupodivu podařilo předplatit si ho pro redakci ABC (schvalovalo se to zase „nahore“, ale vyšlo nám to). Díky tomuto zdroji, ale i dalším, včetně sovětského tisku, jsem pak psal články a zprávy o průzkumu vesmíru v USA i SSSR. Dodnes se setkávám s bývalými čtenáři, kteří na to vzpomínají a říkají, že se tak dovídali věci, které v žádných novinách nebyly.

Když poněkud předběhnu, tak jsme dokonce v jednom článku i s kresbou předpověděli jako možnou konstrukční variantu pro let člověka do vesmíru kulovitou kabinu i s pravděpodobnými rozměry a hmotností 2,5 tuny – a takovou kosmickou loď pak skutečně měl nejen první kosmonaut světa Jurij Gagarin, ale celá řada raket typu Vostok i Sojuz. A že tehdejší mé nadšení pro lety do vesmíru později vedlo k vytvoření zájmových čtenářských klubů s názvem pionýrské raketové posádky, to

už byl jen důsledek. Ale o tom až později. Podstatné je, že ABC bylo od počátku svého zrodu „namočeno“ do řady událostí, aniž bychom leckdy tušili, co jsme způsobili. A že jsme, až na nějaký ten „politický škrábanec“ a pokárání, prozatím úspěšně proplouvali dál.

STŘÍDÁNÍ NA KAPITÁNSKÉM MŮSTKU

První tři ročníky ABC se pochopitelně vyznačovaly řadou postupných změn a novinek. Za dost důležitou věc považuji například zařazení rubriky pro děvčata. V té době se děti tak trochu braly jako „bezpohlavní masa“, aniž by se přihlédlo k tomu, že je tvořena chlapci a děvčaty, jež mají různé zájmy, ale i potřeby. A my jsme děvčata oslovili nejen soutěžemi, ale také praktickými návody a radami. Tuhle rubriku jsem měl řadu let na starosti, protože jsem si ji sám vymyslel, a nikoho jiného jsme na její redigování neměli. Podařilo se mi však časem navázat kontakt s pražským Ústavem bytové kultury (ÚBOK), kde jsem objevil výbornou partnerku Alenu Hanzlíkovou (pozdější šéfredaktorku časopisu Praktická žena), a v n. p. Pragoděv to zase byla paní Božena Ruzhová. Začínal se rodit dělný kolektiv dívčí stránky.

Ale daleko významnější tou dobou byl asi trpaslík Píďa, redakční figurka s trochou pohádkových schopností. Jeho špičatou čapku tvořilo písmeno A, knír pod nosem symbolizoval B a bradka zase C. V časopisu dokázal všechno, tedy skoro všechno. Píďa „psal“ reportáže, komentoval zprávy, organizoval soutěže, byl montován do fotografií, a posléze měl i vlastní kreslené příhody čili komiksy, jak by se dnes řeklo. Naše čtenáře si však získal, dokonce mu někteří osobně psali a svěřovali se mu se svými radostmi i starostmi. Dočkal se bohužel neslavného konce. Výtvarným otcem Pídi byl náš Mirek Lidák, ale ten později přešel „pod vlajku“ nového týdeníku Mladý svět, kde jako symbol kýče vymyslel jiného trpaslíka. Jenže podoba tu byla. A na ábíčkovského Píďu se snesla kritika dokonce z řad renomovaných kulturních (zejména partajních) novinářů, což přispělo k jeho „úmrtí“. Ne každá pohádka mívá šťastný konec.

Na stránkách ABC se často také objevoval mladý kreslíř-humorista Neprakta, vlastním jménem Jiří Winter (zpočátku ještě ve dvojici s panem Kopecným), humorným kresleným seriálem i kresbami přispě-

la dvojice Jelínek-Born, z níž ten druhý je dnes slavným výtvarníkem a ilustrátorem. Publikovat začínali později slavní konstruktéři ABC, jako například Mirek Kolář se svými optickými přístroji a posléze i minikárami, nebo Jiří Konvička, tvůrce mnoha elektromechanických modelů, a také Pavel Šrait, náš expert v radiotechnice. Připomenout mohu i svou maličkost, která se v těch letech na stránkách ABC prezentovala řadou jednodušších modelů a hraček, například elektro a astronautických.

Díky tvorbě těchto konstruktérů, ale i dalších modelářů, jsme mohli začít i s vydáváním dvouměsíčníku Plánky a návody ABC (PaN). Výrobky a modely podle PaN, ale i ze stránek ABC, se vzápětí začaly objevovat na populárních přehlídkách mladých techniků, což byly vrcholné celostátní pionýrské soutěže z technické činnosti. A mnohdy předstihovaly dostupné výrobky v modelářských a hračkářských prodejnách. Obdobně tomu bylo i v soutěžích mladých přírodovědců, kde se časopis rovněž stal dobrým rádcem a organizátorem zejména ochrany přírody. Narozdíl od techniky jsme se tu však nemohli prezentovat jako „vynálezci a objevitelé“. Ale když předběhnu, leckdo z pozdějších ochranářů nebo „brontosaurů“ a „zelených“, či jak si říkají, vyšel z řad „ábíčkářů“.

Velkou měrou k tomuto rozvoji činnosti mladých techniků přispělo i to, že se časopis v řadě případů postaral o zajištění potřebného materiálu nebo součástí, například čoček (díky Mirkovi Kolárovi), později pak radiotechnických kompletů (například na Šraitův kabelkový tranzistorák Krystal), převodů k elektromotorkům a jiných potřebných věcí do prodejen Mladý technik. V té době to byla pomoc neocenitelná, protože ne vždy se daly potřebné věci běžně a mimo Prahu koupit. Není divu, že objednávky šly někdy až do několika set kusů! A tak jsme tu a tam ovlivnili i budoucí hračkářskou a modelářskou produkci. Ještě musím připomenout, že od druhého ročníku nastala změna také v tiráži ABC, kde se objevilo mé jméno jako redaktora techniky – a zástupce vedoucího redaktora. V roce 1959 však došlo ke změně pro mne nejdůležitější.

Někdy v létě šla naše sekretářka Vlasta Buchtová s címsi do Státního ústavu památkové péče a ochrany přírody. Vrátila se s ohromující zprávou: Náš šéf Jan Čerovský tam prý má na jedněch dveřích jmenovku! Samozřejmě jsme chtěli vědět, jak je to možné, když nám nikdo nic neřekl, ani sám Honza. Tak jsme se ho zeptali. Musí tam nastoupit na

umístěnku jako absolvent vysoké školy, vysvětlil nám tu záhadu. Že vlastně do ABC šel jen dočasně. Zajímalo nás, kdo přijde na místo vedoucího redaktora. Něco Honza přiznal, něco jsme si vypátrali sami. Mezi těmi, se kterými prý jednal, byl například ing. Zdeněk Michalec, člen naší redakční rady, jeden z těch, který do časopisu také přispíval. Zdeňka jsem znal ještě ze svého působení v Rudé zástavě. Byl tou dobou na vojně, sloužil u raketometné jednotky a patřil k vojenským dopisovatelům. Pracoval, tuším, nejdříve v rozhlase, ale pak v televizi, kde měl mimo jiné svůj zábavně-naučný pořad pro mládež. Zase předběhnu, když připomenu, že právě díky Michalcovi se redakce ABC poprvé představila v živém televizním vysílání. Předtím to byly jen filmové reportáže, například ze srazů čtenářů ábíčka.

Vypadalo to však, že nejen Zdeněk Michalec, ale i někteří další oslovení nechtějí do ABC nastoupit, a někoho bychom zase neradi brali my. Kdoví, koho by nám mohli „shora“ do redakce dosadit, říkali jsme si. Praxe té doby byla taková, že se funkce šéfredaktora někdy dávala jako „trafika“ (platí to ostatně podnes!). Dopadlo to nakonec tak, že Sláva Jílek, po dohodě v redakci, navrhl základní stranické (rozuměj - komunistické) organizaci v časopisech, aby Ústřednímu výboru ČSM doporučila jmenovat vedoucím redaktorem mne. Naštěstí to prošlo všude, kde k tomu měli co říci, a tak jsem od listopadu 1959 nastoupil na „kapitánský můstek“ časopisu ABC. Honzovi Čeřovskému jsme tak umožnili rychlý odchod a sobě přivodili pár měsíců kruté dřiny, než přišel nový přírodovědec, promováný biolog (takový byl tehdy titul pro absolventy Univerzity Karlovy) Karel Dunda. Pracoval do té doby v oddělení přírodovědy Ústředního domu pionýrů Julia Fučíka v Praze na Vinohradech. Dělali jsme proto asi tři měsíce časopis se Slávou Jílkem vlastně jen sami dva. A já jsem nikdy přírodovědec nebyl. Karel mi pak dělal zástupce až do doby, než odešel v roce 1991 do důchodu.

Tím byla redakce zase jakžtakž v plné sestavě. Často jsem během let odpovídal na otázku, jak mohu jako šéfredaktor rozumět technice i přírodovědě, že na to „mám své lidi“. Rozumět jsem musel především tomu, jak dělat časopis, aby byl dobrý a čtivý. Za odbornost ručili kolegové.

Snad bych měl přiznat, že už jako čtenář Mladého hlasatele a zejména Vpředu (to už mi bylo šestnáct), jsem občas ve své fantazii zatoužil dělat podobný časopis pro kluky a děvčata. Také jsem šilhal po novinář-

ském řemesle, zprvu jako externí zpravodaj deníku Mladá fronta v Plzni – a náhodou se mi to splnilo. Tenkrát jsem ovšem netušil, co všechno budu muset zvládnout a také se naučit, a jaká je to někdy fuška, řídit partu lidí. I když většinou lidí dobrých, chytrých, pracovitých a nápaditých. Bylo jich za ta léta několik desítek, ani se to nezdá, i když někteří redakcí jen jakoby prolétli a zmizeli, nebo zase vynikli někde jinde.

Teď jsme však v roce 1959 a já jsem se stal čerstvým šéfredaktorem ABC. Měl jsem ze svého „povýšení“ radost, a tak jsem se o ni neprodle ně dopisem podělil se svými rodiči. Netušil jsem, že to bude pro mého tatínka poslední radostná zpráva, kterou ve svém životě dostane. Už delší dobu byl nemocný a pár dní nato zemřel.

ČTENÁŘSKÝ SRAZ ABC A MŮJ SEN

Samozřejmě že jako časopis, jehož vydavatelem byl Československý svaz mládeže a jeho Pionýrská organizace, jsme koncem padesátých a začátkem šedesátých let měli být výrazně prorežimní - nebo jak to nazvat. Cesty ke splnění tohoto požadavku byly ovšem různé. Tou dobou se naštěstí už ve společnosti leccos začalo pozvolna uvolňovat. Přesto bylo třeba úkoly „shora“ plnit, ale nechtěli jsme zase „politikou“ děti a jejich rodiče odradit. Ne vždy se nám to dařilo, ale řekl bych, že jsme se brzy naučili, jak si poradit, aby se – podle známého přísloví – vlk nažral, a koza zůstala celá.

Jedním takovým úkolem, který jsme nakonec vyřešili naprosto originálně, byly oslavy 10. výročí vzniku Pionýrské organizace ČSM v Československu, což bylo v dubnu roku 1959. Dost a dost jsme nad tím dumali a lámali si hlavy. Nakonec jsme se rozhodli, že připravíme dubnové číslo jako jakousi kroniku desetiletého trvání pionýrské organizace, přičemž k roku 1957 (vznik ABC) jsme navíc připomněli i pár zajímavostí z našeho časopisu. K tomu pak přibyly i gratulace od několika partnerských časopisů ze Sovětského svazu, Německé demokratické republiky, Francie a Maďarska. Ano, už za tu krátkou dobu jsme si našli kamarády také za hranicemi republiky.

A teď k tomu originálnímu nápadu. Měl jsem na něm velký podíl, musím přiznat, i když nerad. Aby to nevypadalo, že se nějak moc chlubím.

Jenže o nápady u mne fakt nikdy nouze nebyla, ale občas přidávám – bohužel. Mělo to totiž nejen své klady, ale sem tam i zápory, jak jsem záhy poznal. Řekni, navrhní – a udělej, zařid' sám...

Takže, o co šlo? Rozhodli jsme se udělat na počest již zmíněného výročí Pionýra turistický sraz čtenářů ABC, a to v neděli 26. dubna 1959 na zřícenině hradu Radyně u Plzně. Oznámení s pozváním vyšlo v dubnovém čísle, pouhých šest dní před srazem! Připojili jsme i mapku a jízdní řády vlaků a autobusů do blízkého Starého Plzně. Prozřetelně jsme už měsíc před srazem, 24. a 25. března, objeli obce v okolí Radyně a z auta rozhazovali letáky s pozvánkou, ovšem s poněkud tajemným textem, který končil výzvou, aby si kluci a děvčata přečetli dubnové číslo ABC. Záhadnost naší akce podtrhovalo i to, že jsme jeli v podnikové varšavě rudé barvy. Šlo o automobil značky Warszava, což byla v Polsku licenčně vyráběná ruská Pobjeda. Pozornost jsme tedy budili, a k tomu ty z okének auta vyhazované letáky! Ale zájem Veřejné bezpečnosti jsme našťestí nepřilákali. Pak už jsme jen napjatě čekali, jak to dopadne.

Do Plzně jsme přijeli o den dříve (tenkrát se ještě v sobotu pracovalo i učilo). Měl jsem dokonce v noci sen, že přišlo na dvě stě padesát čtenářů. A věřte nevěřte, stalo se! Protože to byl úplně první turistický čtenářský sraz (možná v celé historii dětských časopisů u nás), věnuji mu rozsáhlejší prostor.

Už cestou autem z Plzně na Radyni jsme potkávali chlapce a děvčata s batůžky. Jdou na sraz? Šli, a první ze všech byla čtenářka Pavla Vorlová z Dobřan. Tu už jsme znali ze soutěže Po stopě Červeného paprsku, která byla celostátně k pionýrskému výročí oficiálně vyhlášena. Hlouček před restaurací u Radyně postupně narůstal. Zpočátku převládali čtenáři z Plzně a okolí. Jenže nám také šlo o nejvzdálenějšího! Pro toho jsme připravili jako odměnu fotoaparát Efekta s filmem. Nejdříve to vypadalo na Pavla Kosinu z Nymburka, ale toho záhy trumfla Marie Kullová z Krásné Lípy u Rumburka (přijela s tátou na motorce). Jenže i ona ztratila šanci, když s otcem dorazil desetiletý Hynek Máj až z Oslavan u Brna! To tedy byla „štreka“!

O celkem bohatý program srazu se kromě lidí z redakce postarali i svazarmovci (tehdejší sportovně branná organizace SVAZARM), pracovníci a členové kroužků z plzeňského krajského Domu pionýrů a mládeže (letečtí modeláři a turisté, kteří na Radyni tábořili už od soboty). Ohňostroj

obstaral krajský pyrotechnik pan Ujčík a z Osvětové besedy ve Starém Plzenci nám přišli povyprávět o historii hradu. Dostavil se však osobně i legendární „pán hradu rytíř Radouš“, který účastníky uvítal.

Z řady soutěží bych rád připomenul přírodovědnou sazku, která pak doprovázela mnoho našich akcí. Podstata je jednoduchá: Na trase v přírodě je řada bodů – míst, kde na soutěžící čekají buď originální přírodniny nebo jejich obrázky, případně i vycpaniny, se třemi možnostmi odpovědi na danou otázku (obvykle jde o název exponátu nebo jeho užití atp.). Do soutěžního tiketu se pak „tipují“ odpovědi 1, 2 a X, jako v opravdové sázence. Vyhodnocení je opět dáno počtem správných odpovědí, tedy i pořadím, které je odměněno některou z cen. Po prvních zkušenostech jsme zanedlouho k přírodovědné sazce připojili i technickou, ba i turistickou a další podobné tipovací soutěže do přírody i do klubovny. Návodů byly pochopitelně uveřejněny také v ábíčku.

Nemohu ovšem zapomenout ani na televizi s jejím pořadem Pionýrská vlašťovka. To byl čtrnáctideník, a tak se reportáž z Radyně na obrazovky dostala až v sobotu 23. května 1959. K tomu můžu dodat, že tady vlastně začínala dlouhodobá spolupráce ABC s Vlašťovkou a televizí vůbec. Na obrazovku se postupně dostávaly nejen reportáže z našich akcí (některé byly společné s televizí), ale rovněž soutěže přímo ve studiu, a to jak pro naše kluby a děti vůbec, tak i několik akcí mezinárodních v rámci Intervize. To byla mezinárodní televizní společnost převážně takzvaných socialistických zemí (nejen z východní Evropy).

Popravdě řečeno, úspěch našeho prvního srazu na Radyni nás řádně namlsal. Vždyť jsme měli šanci bezprostředně poznat pěknou kupu čtenářů ABC a dobře s padesáti jsme po skončení hlavního programu ještě dost dlouho besedovali. Kolik tu bylo upřímných slov, nápadů, ale i připomínek, to nikdy žádné dopisy nemohly nahradit. Bylo jasné, že tenhle sraz bude mít následovníky – a také je měl. Jenže, jak se říká, nic se nemá přehánět. To jsme měli brzy poznat.

Už v osmém, tedy srpnovém čísle, jsme zvali na 2. sraz čtenářů ABC, a to na sobotu 29. srpna 1959 u rozhledny na Větrné hoře, což byl vrchol Děčínského Sněžníku. Druhá část se konala v neděli „pod kopcem“ na koupališti v Jílovém u Děčína. Poznávacím znakem byl červený nebo žlutý špendlík v klopě. Program měly tentokrát obohatit modely zhotovené podle návodů v ABC, zejména pak plovoucí a potápějící se

velryba – efektní a jednoduchá hračka na pneumatický pohon od našeho spolupracovníka a konstruktéra Jiřího Konvičky. My jsme navíc na předvádění zajistili elektromechanické hračky z jihočeské továrny Iгла v Trhových Svinech, které právě byly na trhu novinkou. S ředitelem téhle továrny panem Šimkem jsem se poznal v začátcích svého působení v ábíčku a postupně jsme s Iglou (a jejími nástupci) navázali úzkou spoluprací na řadu let.

Ale to už předbímám, protože bych měl začít sobotou 29. srpna 1959 na vrcholu Děčínského Sněžníku, který jsme aktuálně přejmenovali na Větrnou horu podle českého dobrodružného filmu. Sraz pro táborníky byl pod tamní rozhlednou.

O tom, co se na srazu dělo, byla v desátém čísle ábíčka reportáž. Nalistoval jsem si ji pro připomenutí. A vida! Autorem byl náš redakční pidi-mužík Píďa, který se „jako“ vracel z Německé demokratické republiky, kde byl na návštěvě u Mäxchena Pfiffiga. To zase byla redakční figura - kluk - našeho partnerského časopisu Fröhlich sein und singen (česky Vesel se a zpívej, později redakce název změnila na atraktivní zkratku Frösi). Tihle dva byli v oněch dobách partáci, tak jako oba časopisy.

Takže jsme na Větrné hoře. Foukalo to tam opravdu ostošest. Táborníků bylo jen jedenáct plus pár statečných z redakce. Reportáž dostala název „Byl to skalní sraz“, a to ze dvou důvodů. Jednak jsme skutečně tábořili mezi skalami, jednak se sem dostavili jen ti skalní a odvážní čtenáři. Noční chlad nezahnal ani ohníčky, a tak jsme ráno byli dost prokřehlí. Ještě že jsme se večer trochu ohřáli a pobavili v chatě, kde náš grafik Sláva Jílek promítal filmy (nezapomeňte, že video ještě nebylo!). Dokonce už měl i záběry z prvního srazu na Radyni.

Nedělní program začínal ještě na Větrné hoře, kam poránu dorazili další čtenáři, několika soutěžemi. Samozřejmě nechyběla přírodovědná sazka a také „hledání pokladu“. Tady se vyznamenal náš externí spolupracovník a fotograf Míla Kocar, který si vymýšlel atraktivní záběry a čtenáři se, snahou vyhovět mu, mohli přetrhnout. Dokonce Bedřich Znamenáček, vytáhlý chlapec, se skoro vymáchal, když kvůli Mílovi a jeho fotce lovil jeden „poklad“ na plovoucím kusu dřeva v malém rybníčku.

Za poznámku stojí jedna pozoruhodnost: na sraz přijel z Prahy i čtenář Martin Pilný, který byl později stovkařem našich klubů (ještě vysvětlím) a hlavně v roce 1969 se stal na dlouhá léta kmenovým redak-

torem ábíčka na úseku techniky. Myslím, že tohle je skutečně rarita, kterou se hned tak nějaká redakce chlubit nemůže. Martinovi jsem pak předal i redigování vystřihovacích příloh s papírovými modely; udělal velký kus práce a v téhle oblasti se stal opravdovým odborníkem. Ale zpátky na sraz.

Když program na Větrné hoře skončil, bylo načase přesunout se dolů do Jílového, kam se navíc dostavila známá parta z televize, aby natočila reportáž. Přišla asi tak stovka čtenářů z města a okolí, což nás poněkud zklamalo. Ale o tom se Píďa ve své reportáži raději nezmínil. Hlavně jsme přemýšleli, proč byl zájem dětí menší než v Plzni, ale moc jsme toho nevydumali. Spíš jsme v tom rozjezdu zapomněli včas přibrzdit - a to se nám brzy nevyplatilo.

V devátém, zářijovém čísle jsme totiž vyhlásili 3. čtenářský sraz. Měl se konat v Brně, v Krajském domě pionýrů a mládeže na Lidické ulici (dnes je tam známé Středisko volného času Lužánky).

Jenže, co se nestalo! V tiskárně Svoboda se porouchala rotačka a zpozdil se tisk, takže ábíčko dostali čtenáři pozdě. Účast byla mizivá, a pro nás z toho vyplynulo poučení: Důkladně a včas příští akci připravit! Není rozhodující počet srazů, ale jejich úroveň. Vždyť srazy nám umožňovaly nahrazovat besedy s dětmi třeba ve školách nebo domech pionýrů zajímavějším programem i prostředím. A vždycky přijeli čtenáři z nejrůznějších končin, takže tu byla báječná možnost porovnat si zájmy a názory třeba Západočechů s Jihočechy nebo Východočechů s Moraváky apod.

To, že jsme se opravdu poučili, dokázaly srazy v příštích dvou letech. Ale to chce novou kapitolu.

OD HLUBOKÉ PO KUŇKU

Nastal rok 1960 a v něm byla na programu oslava 15. výročí skončení druhé světové války a osvobození Československa. Tenkrát se osvobození slavilo jen s Rudou armádou, protože jiné armády se zrovna „nenosily“ – jako by neexistovali Američané, Angličané i příslušníci dalších států (například Poláci), kteří se koncem války dostali až na naše území. Já sám jsem si pamatoval Američany, kteří přišli do Plzně (narodil

jsem se a žil tady až do roku 1951, do nástupu na základní vojenskou službu). Ti první Američané, z frontových jednotek, byli fajn. Jen co se vypořádali s Němci, vypili likérku v Božkově a ochutnali plzeňské pivo, už brousili za děvčaty, a pokud bydleli v soukromí – například v rodinných vilkách na Slovanech i jinde - rozdali lidem cigarety, konzervy a leccos i z válečné kořisti, kterou na svém válečném tažení u Němců získali. Sami jsme s kamarádem Vaškem Šteklm viděli, co všechno v autech měli. S těmi, kteří je po čase na řadu měsíců vystřídali, už takové pěkné soužití nebylo. Ale to je jiná historie.

V redakci jsme samozřejmě dumali, jak v časopisu 15. výročí konce války připomenout, a zároveň šikovně se povinnosti zhostit. Tou dobou už jsem zjistil, že jak pionýři, tak svazáci (míněny vrcholné orgány) jsou dost tolerantní, ale „soudruzi z ÚV (KSC)“ naopak přísně byrokratičtí. Museli toho hodně sledovat ve všech novinách, časopisech, rozhlase i televizi, takže obvykle volili metodu „čárek“. „Odškrtali“ v ábíčku materiály označené symbolem výročí (sjezdů ap.), zda se píše o Sovětském svazu, o úspěších „budování socialismu“, a tak podobně. Z toho se pak usuzovalo, jak je redakce angažovaná. Jen když takových vnějších známek bylo málo, pak se někdo z „hodnotitelů“ pustil do pečlivějšího prohlížení, ba i důkladnějšího čtení časopisu.

Takže jsme celkem brzy zvládli známou metodu s „vlkem a kozou“. Praktikovali jsme ji s většími i menšími úspěchy i v příštích letech. Ještě dnes se setkávám s bývalými čtenáři nebo rodiči, kteří oceňují, že naše „angažovanost“ byla přijatelná a časopis byl na rozdíl od mnoha jiných ke čtení. Jistě i proto jsme si až do „sametové revoluce“ v listopadu 1989 udrželi takovou popularitu, že náš náklad stoupal a stoupal – zejména po provedených změnách od roku 1972. Ted' jsme ovšem v roce 1960 a přemýšlíme mimo jiné o tom, že dobrou akcí k výročí mohou být i naše čtenářské srazy. Takový trochu jubilejní, čili pátý sraz, a právě v květnu. Stačí k tomu dát nálepku 15. výročí, a jistě za to bude čárka. Nakonec jsme to však vyřešili úplně šalamounsky: sraz věnujeme 15. výročí vzniku nakladatelství a vydavatelství Mladá fronta, které „přišlo na svět“ právě v květnové revoluci roku 1945.

Jenže před pětkou je čtyřka, a tak jsme museli vyřešit, kde a kdy bude čtvrtý sraz. A protože jsme museli počítat s jarním rozmarným počasím, rozhodli jsme se pro Prahu. Volba padla na neděli 27. března 1960.

Místem srazu bylo Staroměstské náměstí, zatímco odpolední program a závěr proběhl v Domě pionýrů a mládeže v Karlíně. Na Prahu nebyla účast velká – 130 čtenářů, z toho ale jen deset (!) děvčat. Program byl bohatý, a tak se čtenáři rozdělili na tři skupiny podle svých zájmů: technici, přírodovědci a výtvarníci. Zvláštním rekordmanem se stal čtenář Bedřich Znamenáček z Pavlovic u Tachova. Byl na všech čtyřech srazech, ale ne naposledy!

Čtvrtý sraz skončil, ať žije jubilejní 5. sraz v Hluboké nad Vltavou! Byl dvoudenní a konal se 21. a 22. května na vltavském ostrovu pod hradem. Jestli se nám předchozí srazy zdály úspěšné, pak Hluboká byla rekordní: 280 účastníků ve stanovém městečku s 63 „domečky“. A odkud čtenáři přijeli? Z Českých Budějovic, Plzně, Horažďovic, Písku, Strakonic, Tábo-
ra, Sezimova Ústí, Veselí, Velenic, Protivína – a samozřejmě místní z Hlu-
boké. Byli tu však jednotlivci vskutku zdaleka: Mert, Mareček a Dvořák
z Krnova, nebo J. Kristlíková z Brandýsa nad Labem.

Poprvé jsme mohli rozdat opravdu hodně odměn, a to díky sponzo-
rům – jak se dnes takovým dárcům říká. Svě výrobky věnovala do sou-
těží písecká textilka Jitex, tábořská mlékárna Madeta, českobudějovická
továrna Iгла a její závod Trhové Sviny nebo Silon z Plané nad Lužni-
cí. A moc jsme děkovali našim partnerům z Domu pionýrů a mládeže
z Českých Budějovic, kteří nám pomohli připravit program a zapůjčili
turistické potřeby (zejména stany) pro ty, kteří je neměli. Tou dobou
jsme se sblížili i s Mirkem Pikartem z budějovického krajského „baráku“
(občasné „lidové“ pojmenování DPM), který se pak na dlouhá léta stal
i našim spolupracovníkem, a hlavně kamarádem. Málem bych ale zapo-
mněl na vojáky z českobudějovické ženijní jednotky. Ti totiž na srazu
předvedli obožlivelný automobil a pořádali po Vltavě projížďky s vojen-
skými motorovými čluny. Jejich účast zajistil právě Mirek Pikart.

A ještě dvě poznámky: poprvé byla na srazu vztyčena vlajka srazů ča-
sopisu ABC. Byla červená s bílými paprsky a oranžovým sluncem upro-
střed, v němž byla písmena abc. Kdoví, kde je jí konec. Dodnes nevím,
kdy a kde se později ztratila, nebo zda ji někdo odcizil jako trofej. Jen
tuším, že to bylo na nějaké výstavě, možná celostátní přehlídce mla-
dých techniků či přírodovědců.

Tu druhou poznámku věnuji svému zástupci Karlu Dundovi. Přišel do
redakce koncem roku 1959 na místo Honzy Čeřovského a pořád jsem

mu nějak nemohl přijít na chuť, jak se říká. Což o to, byl pracovitý, nápaditý, ale zdálo se mi, že je trochu „suchar“, nebo jak to říct. Tenkrát na Hluboké jsme my dospělí z redakce a vedoucí dětských kolektivů po večerce zasedli u dohasínajícího táboráku. Povíдалo se a také zpívalo při kytáře. A pak si Karel to „dřevo“ vypůjčil a „rozbalil“ to několika veselými písničkami – parodiemi, které náladu opravdu zvedly. No, a byl to docela jiný Karel, můj budoucí dlouholetý kolega a zástupce. Jen jedno ten náš vztah občas kalilo – byl silný kuřák, ale s tím měl potíže i u jiných členů redakce, například u Helenky Kholové, s níž také nějaký ten rok sdílel společnou místnost (oba byli přírodovědci). S kouřením se rozloučil až „na stará kolena“ ze zdravotních důvodů. Ale to už z něj také byl novinář-senior.

Můžeme se z této malé odbočky vrátit k našim čtenářským srazům. Už v Hluboké se rozhodlo o 6. srazu – 20. a 21. srpna 1960 na letišti v Otrokovcích, dříve v Gottwaldově (dnes opět Zlín). A když na letišti, tak s letadly, parašutisty a raketami – byť jen v modelářském provedení. Sraz se totiž konal jako ukázkový Letecký den s ABC. Tuhle akci jsme už podruhé vyhlásili v ábíčku, tentokrát to bylo u příležitosti I. mistrovství světa v letecké akrobacii, které bylo svěřeno Československu a konalo se v Bratislavě. Už tenkrát jsme měli skvělé letce-akrobaty. Proč tedy nedát šanci dětem, ať si samy zkusí zasoutěžit třeba jen s jednoduchými modely a házedly.

Ovšem v Otrokovcích měli příležitost podívat se také do vzduchu v opravdovém letadle aspoň ti nejbzdálenější účastníci srazu. Už šesté se mezi ně zařadil Bedřich Znamenáček z Pavlovic u Tachova, ale byli tu i „borci“ z Volyně u Strakonice, nebo dva čtenáři z Veselí nad Lužnicí (u Tábora), kteří dorazili dokonce na kolech! A obětavý tatínek pan Kocián je doprovázel na pionýru (to byl malý motocykl).

Už jsme se přestávali divit, co všechno měly naše srazy na svědomí – míněno v dobrém. V Otrokovcích třeba paní Havlišová z Uherského Hradiště poprvé spala pod stanem. Doprovázela na sraz dva své synky – a moc se jí to líbilo.

Také si vzpomínám, jak se náš fotoreportér Míla Kocar napálil. Po táborové večerce se nás v restauraci na letišti sešla parta dospělých. To už byl na srazech takový zvyk. Pan vedoucí nás posadil do přísálí a že prý si můžeme pustit gramofon nebo rádio a třeba si i zatancovat. Byla